

A Tápai-kiállítás*)

A MI AZ IFJÚ KÖLTŐNEK az első verskötet, ami a kezdő regényírónak az első nagy regény, s ami az ifjú színműírónak az első színdarab színrehozatala, ugyanaz a művész számára az első gyűjteményes kiállítás. Ebben mondhatja el először vallo-
mását önmagáról és művészetéről, azután a világról, Istenről, embe-
rekről, szóval mindarról, amit lát, s amiben él.

Hosszú volt az út, amelyen Tápai Antal a kisteleki tanyáktól a kazánkovácsság mesterségén, a fabarkácsoláson, a Képzőművészeti Főiskolán keresztül ehhez a kiállításhoz eljutott. Nagy volt ez az út és nézzük, mit hozott magával erről az útról erre a kiállítására Tápai Antal.

Először is hozta magával az anyag tökéletes ismeretét. Ez adja meg egyelőre szobrainak összefogó stílusát: minden szobra anyag-szerű, mondhatnám anyagban gondolkodik. Stílusa elsősorban naturalista, olyan értelemben, hogy szereti és ragaszkodik a naturához, a természethez, amelyet azonban nem másol egyszerűen, hanem mondanivalóját hol a barokk pátosz-lendületes, sőt szenvedélyes eszközeivel, hol a klasszikus formák tisztaságával, hol a modern szobrászati törekvések nem részletező, hanem nagyvonalú, monumentális eszközeivel fejezi ki, mondja el. Tápai Antal témakereső művész, nem sokszor jár kitaposott úton, szereti elgondolásait, ötleteit, töprengéseit megvalósítani. Ezért van benne szobraiban sokhelyütt a keresés, a küzködés, ahogy mondanivalóit elének akarja tární.

De minden küzködésében érvényesül formaérzéke. Alakjait és csoportjait tektonikus biztonsággal építi föl, alkotásainak súlypontját, tengelyét helyesen osztja el, választja meg. Érdeklődési köre sok mindenre kiterjed; kedvenc témaköre a vallásos szobrászat, azután szereti a magyar alföldi alakokat megmintázni, örömmel formálja ki a magyar paraszt hűséges munkatársát, az alföldi magyar lovat, kedvvel és hozzáértéssel mintázza a gyermekfejeket, készít portrékat, és végül nem kis számmal vannak kompozíciói is.

Tápai Antarról meg kell állapítanunk, hogy vallásos lélek, van

* Előadás a művésznek a Dugonics-Társaság jubileumával kapcsolatban rendezett kiállításának megnyitására 1942. nov. 24.-én.

hite az Istenben, hite az emberekben és öntudatos hite van a maga munkájában, szobrászi elhivatottságában. És ez a hit az ő jövőendő fejlődésének szerintem egyik biztos záloga.

Vallásos tárgyú szobrai közül a legjelentősebb a megkorbácsolás után földrerogyó Krisztus, akinek teste szinte összezsugorodik az alig néhány pillanattal ezelőtt elszenvedett durva korbácsütések fájdalmától és súlyától. A szülői szeretetnek a szimbolumaként állította a művész ezt a naturalista módon, de igen jól megkomponált Krisztus-testet egy ifjú sírjára, aki korán tragikus véget ért. Krisztus ábrázolásai között kedves megoldás a székely kopjafa tetéjére tervezett Krisztus-feje. Szimbolisztikus alkotása a triptychon-szerűen mintázott „Jézus Szíve szobra“, ahol a Jézus szeretetének lángjaiban megtisztult új emberiség lép előre, hogy folytassa földi pályáját. Egészen eredeti és némileg a román és gótikus szobrászat szellemét idézi háromtagú *Pieta*-csoportja, amelyet erős formaérzékkel, egy négyszögbe zártan helyez el a művész. A keresztfáról levett Üdvözítőt, valamint a mellette álló Máriát és a legkedvesebb tanítványt, Jánost kortól megviselt s bánattól meggyötört testtel, majdnem aktszerűen ábrázolja. Ha felfogása nem is felel meg az egyház liturgikus elképzeléseinek, e szobrászati gondolattal foglalkoznia, továbbra is igen érdemesnek tartom. A középkori gótikus szenteket idézi élénk Assiszi Szent Ferencnek ércből elképzelt, aszketikus vékonyságában és felemelt jobbkezevel égbenyúló alakja, amelyet a modern szobrászat szigorú és zárt vonalú formáival alkotott meg. Ellenben az a gondolata, hogy egy kis galambot helyez a szent mellére, amely kiterjesztett szárnyaival és fölfelé irányuló fejével szintén az ég felé mutat, egészen középkori módon tudja velünk éreztetni Szent Ferenc lényéből kiáradó szeretetet, de egyúttal a Szent Lelket is, amely ezt a predikátort gyújtó és szeretetet hirdető beszédeiben vezette. A szent feje egy galamb kíséretében, mintegy epigrammatikus rövidségű mondatra lekurtítva, jelenik meg Tápai egy másik alkotásán is.

Vallásos tárgyú szobrai között a legjobbnak Saulját tartom. A művész előtt Saul megtérésének a csodája lebegett: az alak az égből hallja a megállító szavakat, „Saul, Saul, miért üldözöl engem...“ és ijedtében tántorogni kezd, hogy a következő pillanatban a földre, a porba zuhanjon. Ennek a lelki átélésnek az érzését jellemzően fejezi ki a művész a mell előtt lazán összefogott kezekben, amelyek közül a jobbkez szinte bénán hull lassan a föld felé; míg a balkéz még gesztikulálni, ellenkezni, magyarázatot kívánni látszik. A művész ebben a nehéz, súlyelosztásában tökéletesen megoldott szobrában a vergődő embert kívánta ábrázolni hitem szerint, mert melyikünknek a lelkében nem hangzott föl már az előbbi isteni íge, amely után bizony porba hull a halandó és ijedten kérdi: „Uram, mit kívánsz tőlem.“

A másik kedvelt tárgycsoportja művészünknek, az alföldi magyar paraszt alakja, amelyet nagy szeretettel, majdnem azt mondom, bensőséges áhitattal mintáz, különböző tartásban, különböző eszközökkel. Jellemző ezeknek a Szeged-környéki parasztnak naturalisztikusan, de azért bizonyos stilizáltsággal ábrázolt feje, az